

Forfatter: ?

Titel: Grev Struensees Svane-Sang og Betragtning over sit Liv og Levnets Forhold, til Advarsel for dem, som endnu har den Lykke at skiule sine begangne onde Gierninger under en hykelsk Masqve ledsaget med en Fortale af en her i Staden veltænkende Borger.

Citation: ?: "Grev Struensees Svane-Sang og Betragtning over sit Liv og Levnets Forhold, til Advarsel for dem, som endnu har den Lykke at skiule sine begangne onde Gierninger under en hykelsk Masqve ledsaget med en Fortale af en her i Staden veltænkende Borger.", i ?: *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 6*, L.N. Svare, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_006-shoot-workid2_006_037.pdf (tilgået 09. maj 2021)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 6

Ophavsret Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen.](#)

⌂

Grev

Struensees

Svanne-Sang@og Betragtning

over

sit Liv og Levnets Forhold,

⌂ til Advarsel for dem, som endnu har den Lykke at skiule sine begangne onde Gierninger under en hykelsk Masqve Ledsager med en

⌂ Fortale

⌂ af en her i Staden veltænkende Borger.

⌂ Trykt hos Lars Nielsen Svare

⌂ boende i Skindergaden i No. 76.

2

⌂ «

3

⌂ Fortale

⌂ Jeg fremstiller for mine Medbor-

⌂ gere den bekjendte Grev Struensee, hans Svane-Sang & c. Dens Indhold er værd at læse, da han anfører den rene Sandhed med Fortrydelse over sine begangne grove Feil, og haver forlangt af mig at lade dem befordre til Trykken, det jeg ei har kundet nægte ham.

⌂ Gerne ønsker jeg, at kunde paa en behagelig Maade fornøye Læseren med denne Fortale, men jeg maae beklage, at jeg er en ustuderet Mand; dog kan jeg ikke fuldtakke Gud og mine Forældre, fordi jeg blev i min Ungdom oplært i den sande Lutherske Religion og Christendoms Øvelser, min Ska- bere har derhos givet mig en fornuftig Siel og Evne til at tænke, overveye og indsee min egen og Medmenneskers Vandel og Forhold i det menneskelige Selskab, ved Hielp af denne Tænekraft examinerer jeg nøye det menne- skelige Hiertes Beskaffenhed, men jeg er ikke i Stand til at ansee Personer efter deres høye Stand, Orden og Ca-

4

⌂ racter, hvad enten de ere geistlig eller verslig, saasart jeg merker at de støder an imod Sandhed, Ret og Menneske-Kierlighed, da ere de mig alle ligegyldige. De samme maae besidde faa megen Lærdom af Sprog og Videnskaber, som der bekjendte store A- lexandrinske i Bibliothek havde inden sine murede Begge, saa ere de efter mine Tanker ikkun skadelige Mennesker, slette Christne og ei værdig at forestaae noget Embede; thi ethvert Menneske, som handler imod Sand- bed, Ret og Retfærdighed, uagtet al Lærdom og Videnskaber, saa anseer jeg dem efter Pauli Ord for en lydende Malm og en klingende Bielde. Gi- ve Gud! at alle saadanne vare af Vey- en og at redelige Mænd skjønt maade- lig af Lærdom) kunde beklæde deres Embeder, saa spørgede man ikke saa mange Afgang fra Ret og Retfær- dighed. Befrygtelig troer jeg, at Grev Struensee har flere ligesindede Brødre, og mon vel foruden ham ei høres og spørges megen Uret. Er de vel ubekjendt, at en Rig kan forurette en Fattig, naar han fremstiller sig for de Ypperste i et Collegio, eller de

5

⌂ største Dommere, og med sin Anseelse paa en angennem Maade frembringer, sin Skienk og Gaver, og forklarer sin uretfærdige Sag for at være rigtig, hvorføre den Fattige maae tabe sin Sag? Gud give! at der ikke studes dem, som er anbetroet at forestille den Fattiges Ret og i andre Tilfælde hans Andragende, tør vove at giøre urigtige og falske Forestillinger; derimod seer Le paa den skarpeste og hevnngierrigste Maade at

forfølge deres Næste, som kan have begaaet nogle Forseelser, som langt fra ikke er saa skadelig, som dem de selv saa ofte forøver.

☒ Jeg er forsikret om, at de, som herudt ere skyldige, er tillige ikke ube- kiendt, og finder sig brændemerket i deres Samvittighed, skiønt de veed at skiule sig med en hykkelsk Masqve og gaaer under Skyggen af de store Træer. Troe mig til visse, at Forræderen sover ikke, men ligger paa Luur som en Tyv, indtil Hævnens Tid kommer. Giv Agt paa mine Ord, (thi jeg er forlenet med den Kraft, at tænke de onde ind i Sielen) Jeg troer at Gud, som allerede har aabenbaret det Skadelige, for hvilket Struensee med sit

6

☒ Anhang er vorden actionered, kan ved sin Almagt opdage os det, som endnu er forborgen, Falskhed og Svig plejer gemeenligen ikke at gaae ustraffet, men tilsidst slaaer sin egen Herre. En- hver oprigtig Undersaat bør takke Gud formedelst at vores forhen regierende Dronning Juliane og vores ArvePrintz Friderich lever.

☒ Guds Almagts Haand bevare disse dyrebare Klenodier, vor elskværdigste Juliane kan jeg ligne med en kostbar Diamant, som har været skiult, derfor ikke har kundet give sit Skin, men de Fornuftige haver for mange Aar siden anseet hende for at besidde store Dyder og Forstand, ja alle de høye Egenskaber, som en Dronning tilkommer, og om vor Arve- Printz Friderich kan enhver Un- dersaat gjøre sig det Haab, at ingen (nest vor allernaadigste Konge) kan med større Kierlighed, Omhue og Oprigtighed paasee, at Kongerigerne Dan- nemark og Norge &c Lande, bliver retfærdig og viselig bestyret, saa at vor Konge med Printz Friderich, og vor redelige og kloge Lands Patriot Grev Thot og de øvrige, nu kan see

7

☒ sig omgierdet af Troeskab og imod sig stlv og Rigernes Undersaatte.

☒ Jeg vil igien begive mig til Grev Struensee, hvis Bedrifter ere høist formastelige, grove og utilladelige, føl- gelig strafværdige.

☒ Dog er han af mange uhældige Poeter og Skribentere alt for ilde trakteret og bespottet, ja endog paadigtet Løgn og Usandfærdighed, samt af Næ- ringsyge og slette Gemytter hans Billede udskaaret i Træ, og trykket, og paa adskillig Fasong afbildet, for at formere deres Gierrighed og at fixere den gemene Mand, hvis Tænkemaade er eenfoldig, alle saadanne har handlet imod Menneskeligheden, Kierlighed og christelige Pligter. Han sidder jo for sine Misgierninger, for hvilke han af Kongen og de beskikkede Dommere kan vente sin Straf. Efter mine Tanker bør man heller sørge over, at et Menneske saaledes skal geraade i Skam og Laster, fornemmelig naar betragtes den Stand og Værdighed, han havde opnaaet. Men hvad kan man vel sige om disse Sangere og Skribentere andet end dette: de besidder en ond Siæl og Tænkemaade, der grunder

8

☒ sig paa Stædet og Pøbelsns gememe bizarde Forhold. Bedre havde de giort, at de paa en fornuftig Maade havde anvendt deres Digten og Skrlven, til Advarsel og Lærdom for dem, der maaskee besidde mange af hans Feil og Laster; thi at træde og pidske paa en død Løve, er ingen Mandighed, men at jage Ræver af Buskerne; er jægermæs- sig. Og saadanne Skrifter kunde tiene til Forbedring og Værd at læses.

☒ Da enhver troe Undersaat bør ikke være uvidende om det, som angaaer derrs Souveraine, Regjeringen ogden almindelige Mands Fred og Sikkerhed, uagtet man ikke tør sige eller fo- redrage det Nyttige, som ofte med Sikkerhed kunde siges, og ei være saa dumme, at man jo alligevel bør vide noget for sig selv, og deraf examinere Det Gode og Onde, paa det man i paa- kommende Tilfælde kan være betænkt paa den udfordrende Redelighed og Biestand, som Tidens Omstændigheder kan udkræve. At tale og skrive Sandhed, kan vel forbydes en Under- saat, men at tænke paa famme, kan ingen (Gud skee Tak) forbyde. Exempel herpaa, haver vi haft, da Stru-

9

☒ ensee og Tilhængere spillede deres Rul- ler, hvorledes bleve ikke da alle deres Behandlinger og Anstalter anmerket og overvejet, saavel af Stadens Ind- byggere, som ellers allevegne i Provincerne, ja enhver var beredvillig at have gtort en Ende paa Hoved-Per- fonerne og gremmede sig over, at disse forvovne Siæls saaledes skulle behandle vor dyrebare Konge, og foragte vor Arve-Printz og hans Moder, EnkeDronningen; samt ved deres utilladelige Herredømme og Myndighed søgte at undertrykke Landet og beskiette den Danske Nation, hvorføre enhver ønskede inderlig efter at see det Optog, som Gud efter sit alvise Raad havde bestemmet at skee til vor Konge og det Kongelige Huus og Landets Frelse.

☒ Jeg slutter hermed min Fortale som jeg er bevist at indholde den rene Sandhed; skiønt i eenfoldig Stiil og Orden, men ifald de Ildetænkende og Dem, som hermed finder sig fornærmet, skulde finde for got at sige

anderledes, saa beder jeg, at de Fornuftige og Upartiske vil tage mig i Forsvar og sige: dette jeg har skrevet Sandhed log tænkt som en fornuftig Borger.

10

☒ Grev Struensees Svane-Sang. Jeg J. F. Struensee, som desværre er alt for bekendt, saavel i Henseende mit Fødselssted og Familie som ellers min ømme Faders veltænkte Opdragelse, Lærdom og Understøttelse til at kunde blive en duelig Mand, tilstaaer og hermed tilkiende- giver, at jeg med mine Feil og grove Vildfarelser haver bragt mig i den ulyksalige Tilstand, som jeg nu. er geraadet i, da jeg befinder mig omgivet med Baand og Lænker, skjønt jeg langt anderledes kunde have anbragt den Lykke og Ære, fom jeg uforskyldt havde opnaaet; men jeg beklager, skjønt nu for silde, at den Tid, jeg var saavidt kommen, jeg kunde skiønne paa Ondt og Godt, fandt jeg ingen sand Grund i mit Hierte til Guds frygt; maaskee det gik mig, som Isra- els Børn i Ørken, de væmmedes med Manna, fordi

11

☒ min Fader som en geistlig Mand, stedse foreholdte mig og mine Sødskende Religionens Sandheder og Guds frygt men min Fornuft og kiødelige Sandser fandt forgot af nægte altsammen, Bibelen og den hellige Skrift ansaae jeg som fingeret Snak, og vandrede i fornuffens Taage for at undgaae Sandheds Lys, fornøyet mig ved at imodstaae alle kraftige Overbeviisninger, med falske og urigtige Sætninger. Frie- tænkernes Satzer ansaae jeg for at være rigtig, og overensstemmende med mit vindige Begreb, jeg troede, at alle mine foretagende Handlinger og Bedrifter gav mig Ret til at nyde alle de Fornøyer, som mine kiødelige Sandser fandt Behag i at øve. Derimod var alle Tider min oplyste Faders mundtlige og skriftlige Formaninger mig ligegyldige, thi jeg ansaae sam- me fyr en taabelig Indtagenhed, der forblinder de Gejstliges Øine, hvorved de søger at forsvare din hellige Skrift og at give deres Embede et stort Anseende; Jeg vilde ikke begribe; at Kiødets Sandser er Guds Fiend, in Summa, jeg ansaae min Faders og alle oprigtige Venners Formaninger for opdigtet Snak og Fantacie men uden for dette, ambierede jeg dog stedse, at svinge mig i Veiret, jeg traf og Lejlighed dertil, og blev af en Dansk Minister recommenderet at vorde antaget som Liv- Mehicus at følge med Hans Majestet paa sine udenlandske. Reiser, ved hvilken Lejlighed jeg efter Hans Majestæts Hiemkomst til Dannemark, traf den blinde Lykke at vorde ophøyet

12

☒ fra det ene Æres-Trin til det andet, og formedelst mit uredelige Forhold, derpaa nedtrykket til evig Skam og Skiendsel; videre holder jeg ufor nødnen at melde om de Leiligheder, som har været Tønder til min Ophøvelse, da samme alt for meget er bekendt for skammelig og lastværdig, og ei for nogen Undersaat, som nu lever, kan være uvidende, heller ikke vil blive forglemt af Pofieriteten og Efterkommerne, men blive til evig Ihukommelse.

☒ Jeg anfører hermed en Betragtning over et Menneske fra den Tid, det fødes, og til dets Udgang af Verden, siden min nuværende Tilstand og Fængsel daglig giver mig Anledning nok at eftertænke og overveje, hvad det usle Menneskes Liv og Vandel medfører.

☒ Naar man nøye betragter et Menneskes Fødsels Dag, derimod dets Udgang af Verden, da kan man nok see den første men aldrig være forud vidende om den sidste. Den første kan man ansee som en Myndt, og den sidste som et Præg. Nogle Mennesker fødes og dør strax efter Fødselen, andre seer sin Mandoms Aar og nogle dør i fin blomstrende Alder. En Deel opnaaer sine graae Haar og en anseelig Alder, mange Mennesker fødes til Trældom, Armod, yderlig Møye og Nedrighed, og saa got som nedbøyet i Støvet, andre lægges i en Vugge, som formedelst deres høye Fødsel opløftes paa Ærens Top. Endeel fødes af rige Forældre, som indsvøbe dem i Rigdoms

13

☒ Bleer, dog veed ingen af alle jeg haver opregnet, hvad som kan vederfares dem forinden at de gaer ud af Verden.

☒ Forunderlige Skiebne! hvorledes deler du underlig dine Gaver, man maatte spørge, i Henseende Menneskets Skabning og Fødsel, om der er nogen Ligevægt imellem en Slave og en Herre, men dog seer man en Herre byder med en Torden-Røst og Slaven adlyder ham skielvende, meu mon vel saadan ulig Stand ikke føder Misundelse? Jo! visselig: Avind er dens Moder og Misundelse dens Boder. Men ikke desto mindre, udfordrer nødvendig vor Lyksalighed en ulig Stand og Uligevægt, thi, hvis den ei saaledes var bestemmer, saa kunde hverken Fred eller Orden have Sted iblant Mennesker, og just de ulyksalige Vilkaar indføre den Ligevægt, hvorved de adskildte Kræfter før adskildte Evner, og den støre Verdens Skabning og Bestyrelse opholdes med en saadan Kraft. Vel kan Vannægtighed ofte bæve for Magten, men det er nødvendig, Uret maaskee skielve for Retfærdigheds Sværd, og derved beforders vor Sikkerhed og Fred, følgerig maae vi som fornuftige Skabninger an- see det for en Nødvendighed, at Een maae byde og mange Tusinde adlyde: dog finder man heri mange Grader, fornemmelig bør Souveraine og deres Regenteres Bud og Befalinger adlydes, dernæst høye og mindre Embedsmand; hvilke alle haver Magt at byde og befale i Kongens Navn og deres

Embeders Med-

14

☒ før, men de samme bør ikke misbruge det, enten til egen Myndighed eller particulier Interesse, hvorved den gemene Mand og Almue, der maae adlyde, kan lide Skade og Fornærmelse.

☒ Lyksalig og berømmelig er enhver i sin Stand, der indseer hvad hans Embedes Myndighed udfordrer, og de, som ere høit anseet hos en Regent, bør fornemmelig betænke, at jo nærmere man er Solen, jo hedere skinner: dens Straaler, og jo mere og større saadan en Mand er i en Konges Naade, jo mere kan han føle hans Naades Varme.

☒ Et Stats-Minister, som er en Yndling af en from og mild Konge, kan alle Tider finde Lejlighed at tale Ont og got før Undersaatterne, og den samme kan, naar han er en Veltænkende og god Mand, baa de tilføye dem Skade og Fordele, saa at deres Vel og Ilde meget beroer paa en Ministers redelige Tænkemaade.

☒ Det er ikke noget got Merke, naar han selv søger at tildrage sig de Fordele og Rigdomme, som ham af en mild Konge ofte ved Lejlighed vorder givet, men naar samme ved saadan Lejlighed søger at henvende en Konges Godhed til Fordeel og Hielp for Fattige og trængende Undersaatterses Opkomst, da er Troeskab hans Haand og Visdom hans Øye.

☒ Beklagelig til mit Hiertes Sorg og Gremmelse, haver jeg alt for silde overveyet og betænkt disse Pliger, som jeg ellers burde have anseet som fornøden og

15

☒ høinødvendig Kundskab at tilkomme en Stats-Minister, men det gjorde jeg ikke, derimod saae jeg ved alle Lejligheder at tilvende mig selv alle de Fordele og Gaver, jeg kunde opnaae, ei alene dem, som mig blev givet af min Konge, men endog ved andre Leiligheder og paa utilladelige Maader imodtog Skienk og Gaver, og tildrog mig alt hvad jeg kunde faae, dog paasaae jeg nøye, at ingen af de Gamle, som havde fortient Kongens Naade, maatte nyde nogen Adgang dertil, men stræbte altid paa at afvende hans Hiertes Godhed imod Undersaatterne, afværgede det mueligste jeg kunde, at ingen af Borgerskabet maatte faae Kongen i Tale, og i saa Mader var Grev Brandt mig meget behjelpsom, thi vi spillede gemeenligen paa en Stræng.

☒ De Kongelige Betientere, som uskyldigvis er geraadet i Gield, dem forfølgede jeg paa det strængeste, og fandt Behag i at see dem exequeret og bragt i yderste Armod, ja endog til Slaverie og Foragt.

☒ Dernæst lod jeg mig overtale efter andres onde Instrigationer, som havde indtaget mig med deres Smigren og Flatererie, at lade afsætte brave Embedsmænd og Betientere foruden bevislig Skyld eller Brøde, og i deres Sted indsætte uerfarne Personer og unge Mennesker, som ei havde nogen tilstrækkelig Kundskab om det Embede, de bleve sat udi, undtagen for saavidt de var mig recommenderet og kunde raisonere hen i Veiret og forespørge sig hos andre

16

☒ gamle Betientere og Fuldmægtiger, som vare tilbage i Collegierne, kort sagt, jeg opførte mig som eu skabelig Patriot af min Kouge og hans Undersaattere.

☒ Ak! min Gud! hvor ubetænksom og ilde jeg haver betænkt de fremfarne Aar og Dage, da jeg levede som en Epicurer i Overdaadigheds og Vellysters Skiød, og var ligegyldig imod Gud og Mennesker. Jeg bespottede den første og foragtede de sidste, thi formedelst mit onde Forhold, kan ingen andet end unde mig min fortjente Straf.

☒ Skamme maae jeg mig, naar jeg eftertænker, hvorledes jeg saa grov og formastelig har bevist mig ntroe imod min Konge og største Velgiører, hvis høye Person jeg føste at forringe, thi ifald mit og mine Medskyldige vore Hensigter havde naaet det foresatte Maal, hvorledes havde vi da ikke fornærmet den Høi-Kongelige Familie og de ædle Danske og Norske Undersaattere, Residentz-Staden Kiøbenhavn, havde da bleven forvandlet en Morderkule, Factioner og Partier vilde da søgt at omkomme hinanden, mine og Tilhængeres vores Banditer, har dog nok tilsidst bleven nødsaget at krybe i Skiul for Overmagten, saa at jeg og mit Anhang haver, aldrig kundet være sikker paa vores Liv, langt mindre opnaaet vores Herskesyge og Regierings Hensigter.

☒ Man kiender de Danskes og Norskes Troestab og Kierlighed, de lader sig ikke forblinde, tager ikke heller Skyggen for Legemet, de veed at der vil mere til at danne en Regent, end en Doeters Videnskab. De have igiennem Seclers Tid elsket og være lykkelig ved den Oldenborgske Stammes velsignede Regiering, og jeg er forsikred paa, at deres Troeskab fremdeles vi! vedblive, og at Gud ligesaa vil begave de Danske Regentere med alle de Fordele, som Forfædrene stedse har kundet bryste sig af, uagtet det skadelige, som for min Tid og tillige i min Tid forrædersvis og svigefuld er iverksat for at svække den Danske Souveraine

Magt og Herredømme.

✕ Og med denne Bekiendelse slutter jeg min Svanne-Sang, samt beder kierlig, at enhver Chri- sten vil bede Gud være mig naadig og barmhjertig.